

The Mediation Role of Life Satisfaction in the Relationship Between Middle School Students' Attitudes Towards Social Studies Course and Social Responsibility

Önder ERYILMAZ, Amasya University, ORCID ID: 0000-0002-4962-889X
Handan DEVECİ, Anadolu University, ORCID ID : 0000-0001-9765-2117

Abstract

Social studies takes place in school programs as a course that can contribute to increasing students' life satisfaction by educating students as socially responsible citizens. Considering the relationship between the life satisfaction of individuals and their social responsibilities, it is noteworthy that life satisfaction may have a mediation role in the relationship between students' attitudes towards social studies course and their social responsibilities. The main purpose of this study is to investigate the mediation role of life satisfaction in the relationship between middle school students' attitudes towards social studies lessons and social responsibility. Correlational survey model was employed in the research. The study sample consists of 436 middle school students studying in the 7th grade of state schools in different socio-economic environments. Attitude Scale of Social Studies Course, the Satisfaction with Life Scale for Children and the Social Responsibility Scale for Secondary School Students were used as data collection tools. Pearson Product-Moment Correlation analysis, simple linear regression analysis, Process Macro Model and bootstrap methods were performed for the relationships between variables of the study. The results showed that there is a significant and positive relationship between the attitudes of middle school students towards the social studies course, social responsibility, and life satisfaction. As a result of the study, it was concluded that there is a partial mediation effect of life satisfaction in the relationship between the attitude of middle school students towards the social studies course and their social responsibility. Based on the results of the study, it was suggested for future research that the effect of the variable or variables that could have a full mediator role in the relationship between students' attitudes towards the social studies course and social responsibility could be investigated.

Keywords: Social studies, social responsibility, life satisfaction

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 23, No 2, 2022
pp. 851-869
DOI:10.17679/inuefd.1136144

Article Type
Research Article

Received
26.06.2022

Accepted
13.08.2022

Suggested Citation

Eryılmaz, Ö. & Deveci, H. (2022). The mediation role of life satisfaction in the relationship between middle school students' attitudes towards social studies course and social responsibility, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 23(2), 851-869. DOI: 10.17679/inuefd.1136144

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Considering the goals of social studies education, it is thought that students who have positive attitudes towards social studies course take the initiative in the solution of social problems by exhibiting prosocial behaviors with the intention of benefiting others, and this civic engagement provides life satisfaction (Cotton Bronk et al., 2009). Altay and Ekşi (2018) also stated that children with low life satisfaction could exhibit limited prosocial behaviors and the probability of facing social problems such as poor social interaction could be high. As a matter of fact, research studies reveal that there is a positive relationship between life satisfaction and social responsibility (Arslan & Wong, 2022; Chan, Ou, & Reynolds, 2014; Promislo, Giacalone, & Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener, & Cancer, 2013; Valenzuela, Park, & Kee, 2009).

The literature review indicates that there are many studies that examined the relationship between life satisfaction and social responsibility of individuals. However, the vast majority of these studies were conducted with adults (Arslan & Wong, 2022; Caprara & Steca, 2005; Chan, Ou, & Reynolds, 2014; Lu et al., 2020; Onal et al., 2022; Ouano & Jasmine Nadja, 2012; Promislo, Giacalone et al., Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener, & Cancer, 2013; Zhou et al., 2021). Some studies were conducted with college students (Ummet, Ekşi, & Otrat, 2015; Valenzuela et al., 2009; Van Tongeren et al., 2015; Yelpeze & Yakar, 2020; Zuffiano, Marti-Vilar, & Lopez-Perez, 2018). Although it is seen that there are theoretical studies explaining the relationship between social studies courses and life satisfaction in the literature (Farman et al., 1978; Sönmez, 2010; Sözer, 1998), any study investigating the relationship between students' life satisfaction and social responsibility has not been found. Similarly, although there are studies discussing the relationship between social studies course and social responsibility in the literature, there is no research investigating the relationship between the two variables (Başer, 2015; Berman, 1990; Berman & La Farge, 1993; Deveci & Eryılmaz, 2016, 2018; Faiz, 2020, Morris, Kan, & Morris, 2000; Parker, 2014; Reichert & Print, 2018; Seçgin & Yazıcı, 2018). As a result of all these literature reviews, it has been determined that there is no research investigating the relationship between attitude towards social studies course, life satisfaction, and social responsibility.

The literature gap in investigating the relationship between attitude towards social studies course, social responsibility, and life satisfaction shows the importance of the contribution of the present study to the literature. It is expected that this research will help teachers who want to increase the level of social responsibility of students within the scope of social studies course, to understand the effect of life satisfaction in this relationship.

Purpose

The main purpose of this study is to investigate the mediation role of life satisfaction in the relationship between middle school students' attitudes towards social studies lessons and social responsibility. The following hypotheses were formed and tested in the present study:

- There is a positive relationship between middle school students' attitudes towards social studies course and their social responsibility.
- There is a positive relationship between middle school students' attitudes towards social studies course and life satisfaction.

- There is a positive relationship between middle school students' life satisfaction and social responsibility.
- The attitude towards the social studies course increases the life satisfaction of middle school students and shows a positive and indirect relationship with social responsibility.

Method

Correlational survey model was employed in the research. The sample of the research consists of 436 7th grade middle school students. Attitude Scale of Social Studies Course, the Satisfaction with Life Scale for Children, and the Social Responsibility Scale for Middle School Students were used as data collection tools. SPSS 23 and JAMOVI 2 softwares were used to analyze the data. Pearson Product-Moment Correlation analysis, simple linear regression analysis, Process Macro Model, and bootstrap methods were performed for the relationships between variables of the study.

Findings

As a result of the study, it was revealed that there is a significant and positive relationship between middle school students' attitudes towards social studies course and their social responsibility. In other words, while students' attitudes towards social studies course increase, their social responsibility levels increase, as well.

Moreover, it was concluded that there is a significant and positive relationship between middle school students' attitudes towards social studies course and life satisfaction. In other words, while students' attitudes towards social studies course increase, their life satisfaction levels also increase.

Furthermore, it was found that there is a significant and positive relationship between middle school students' life satisfaction and their social responsibility. In other words, while students' life satisfaction levels increase, their social responsibility levels also increase.

Lastly, the result of the present study indicated that there is a partial mediation effect of life satisfaction in the relationship between the attitude of middle school students towards the social studies course and their social responsibility.

Discussion & Conclusion

The results of the study revealed a significant and positive relationship between students' attitudes towards social studies course and social responsibility. This shows the important role of social studies course in educating students as socially responsible citizens. In the literature, many researchers stated that social studies course plays an important role in raising individuals' awareness of social responsibility (Başer, 2015; Berman, 1990; Berman & La Farge, 1993; Deveci & Eryılmaz, 2016, 2018; Faiz, 2020, Morris, Kan & Morris, 2000; Parker, 2014; Reichert & Print, 2018; Seçgin & Yazıcı, 2018).

In the present study, it was concluded that there is a significant and positive relationship between students' attitudes towards social studies course and life satisfaction. Farman, Natriello and Dornbusch (1978), Sönmez (2010), and Sözer (1978) also stated that one of the important roles of social studies course is to educate children as happy and lifeful citizens. Based on this result found in the research and the information in the literature, it can be said that the social studies course enables children to grow up as happy individuals and thus increases the life satisfaction levels of the students.

In addition, it was found that there is a significant and positive relationship between the life satisfaction of middle school students and their social responsibilities. When the literature is examined, there are studies supporting this result of the research (Arslan & Wong, 2022; Chan, Ou & Reynolds, 2014; Promislo, Giacalone & Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener & Cancer, 2013; Ummet, Ekşi & Otrat, 2015; Valenzuela, Park, Kee, 2009). However, there are many studies stating that life satisfaction predicts social responsibility (Caprara & Steca, 2005; Lu et al., 2020; Onal et al., 2022; Ouano & Jasmine Nadja, 2012; Van Tongeren et al., 2015, Fan and Yakar, 2020; Zhou et al., 2021; Zuffiano, Marti-Vilar, & Lopez-Perez, 2018). Although this result of the research and the studies in the literature reveal the existence of a relationship between social responsibility and life satisfaction, it limits the ability to make strong statements about which variable predicts the other more. In addition, the reciprocal relationship between social responsibility and life satisfaction variables brings to mind the idea that social responsibility might play a mediating role between the attitude levels of middle school students towards the social studies course and their life satisfaction.

Finally, it was determined that life satisfaction played a partial mediating role between students' attitudes towards social studies course and their social responsibilities. The partial mediating role of life satisfaction between the independent and dependent variables of the research study does not make this variable unimportant, but it suggests that there may be stronger mediating variables between the attitude towards the social studies course and social responsibility.

Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu ile Sosyal Sorumluluğu Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracılığı

Önder ERYILMAZ, Amasya Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-4962-889X
Handan DEVECİ, Anadolu Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-9765-2117

Öz

Sosyal bilgiler, öğrencileri sosyal sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetiştirerek onların yaşam doyumunu artırmaya katkı sağlayabilen bir ders olarak okul programlarında yer almaktadır. Bireylerin yaşam doyumları ile sosyal sorumlulukları arasında bir ilişki olduğu göz önünde bulundurulduğunda sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ile sosyal sorumluluk arasındaki ilişkide yaşam doyumunun rolü olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rolünün incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip yerleşim yerlerinde bulunan ortaokulların 7. sınıflarında öğrenim gören 436 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği, Çocuklar İçin Yaşam Doyumu Ölçeği ve Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Sosyal Sorumluluk Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için pearson çarpım-moment korelasyon analizi, basit doğrusal regresyon analizi, Proses Makro Model ve bootstrap yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri, sosyal sorumluluk düzeyleri ve yaşam doyumları düzeylerinin birbirleri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkide yaşam doyumunun kısmi aracılık etkisinin bulunduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkide tam aracılık rolüne sahip olabilecek değişken ya da değişkenlerin etkisinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, sosyal sorumluluk, yaşam doyum

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 23, Sayı 2, 2022
ss. 851-869
DOI:10.17679/inuefd.1136144

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
26.06.2022

Kabul Tarihi
13.08.2022

Önerilen Atıf

Eryılmaz, Ö. & Deveci, H. (2022). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılığı, *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 851-869. DOI: 10.17679/inuefd.1136144

Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumu ile Sosyal Sorumluluğu Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracılığı

Günümüzde insanların yaşamlarını etkili biçimde sürdürmeleri, birey olarak kendilerini geliştirmeleri ve toplum için yararlı bireyler olmalarında bireyi merkeze alan öğretim programlarının uygulanması önemlidir. Çeşitli ülkelerde ve öğretim basamaklarında bireyin gelişimini, toplumsal yaşama uyumunu sağlayan dersler arasında sosyal bilgiler dersinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevmeleri ve derse ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları dersin amaçlarına ulaşmasını sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarından biri öğrencilere yaşamlarında gereksinim duyabilecekleri bilgi, beceri ve değer kazandırarak çevrelerine, ülkelere ve dünyaya karşı duyarlı ve sosyal sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır (Öztürk, 2012). 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda sosyal sorumluluk ile ilgili olan çevre okuryazarlığı, sosyal katılım, empati gibi becerilerin yanında dayanışma, duyarlılık, yardımseverlik, sorumluluk, tasarruf gibi birçok değer bulunmaktadır. Ayrıca geçmişten günümüze doğru uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında tüm sınıf düzeylerinde sosyal sorumluluk ile ilgili bireylere kazandırılmak istenen çok sayıda özellik olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin amaçları ve içeriği incelendiğinde sosyal bilgiler dersini alan öğrencilerin sosyal sorumluluğa sahip olmaları beklenmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum düzeyleri yüksek olan öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyleri de artabilir. Bir başka deyişle, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında olumlu bir ilişkinin olması gerektiği söylenebilir.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan olaylar nedeniyle sosyal sorumluluk özellikle günümüzde önemle üzerinde durulan konuların başında gelmektedir. Küresel iklim değişikliğinin bir sonucu olarak doğal yaşam alanlarında yaşanan olumsuzluklar, salgın hastalıklar, dünyanın çeşitli bölgelerindeki savaşlar, göçler, çevre kirliliği gibi yaşanan çok sayıdaki toplumsal sorun sosyal sorumluluğa sahip olmanın ve bu sorumluluk duygusu ile hareket etmenin önemini ortaya koymaktadır. Yaşanan toplumsal sorunların çözümü ancak insanların sosyal sorumluluk bilinci ile hareket etmesiyle çözüme kavuşabilir.

Sosyal bilgiler dersinin birey ve toplum yaşamında oldukça önemli sahip olan amaçlarının yanı sıra 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel amaçlarında yer aldığı gibi bireyleri yaşama hazırlayarak onları mutlu kılma amacı da bulunmaktadır (Sözer, 1998). Bireylerin yaşamlarında mutlu olabilmesini etkileyen etmenlerin başında yaşam doyumunu gelmektedir (Dağlı ve Baysal, 2016). Öznel iyi oluşun bilişsel bileşenlerinden olan yaşam doyumunu, bireyin yaşam kalitesi ile ilgili yaptığı bilişsel sorgulamalar sonucu ulaştığı öznel değerlendirmelerdir (Diener, 1984'ten akt. Pavot ve Diener, 2008; İkiz, 2020). Yaşam doyumunu, bireyin kendi ölçütleri doğrultusunda yaptığı değerlendirmeler sonucunda yaşamını ne kadar sevdiğini, başka bir deyişle ne kadar mutlu olduğunu belirleyen bir kavramdır (Korkmaz, 2022). Bireyin yaşam doyumunu ile ilgili değerlendirmelerini etkileyen günlük yaşamdan alınan haz, uyum, sosyal ilişkiler, yaşama yüklenen anlam, özgürlük, aktif olma, sağlık, eğitim, toplumsal refah, kişisel gelişime yönelik etkinlikler gibi birçok etmen bulunmaktadır (Dağlı ve Baysal, 2016; Gündoğar vd., 2007; Rojas, 2006). Bireyin yaşam doyumunu etkileyen tüm bu etmenlere bakıldığında sosyal bilgiler dersi ile yaşam doyumunu arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin kapsamına insanın rahat ve mutlu yaşamasını sağlayan, çocuğun yaşamını

anlamli kılabilir ve dolayısıyla yaşam doyumunu arttırabilecek tüm toplumsal bilgiler girer (Sönmez, 2010). Sosyal bilgiler dersi bu bakımdan yaşamsal değeri oldukça yüksek bir ders olarak kabul edilmektedir (Sözer, 1998). Sosyal bilgiler eğitiminin amacı, öğrencilere günlük yaşam için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırarak onların iyi oluşlarına katkı sağlamak ve yaşam doyumlarını arttırmaktır (Berson, 2000). Sosyal bilgiler dersine ilişkin olumlu tutumlar geliştiren öğrencilerin yaşam doyumlarının da yüksek olması beklenen bir durum olarak düşünülebilir.

Yaşam doyumunu yüksek olan bireyler kendileri ile barışık, mutlu, huzurlu olduğundan, bu bireylerin toplumsal yaşam içinde de uyumlu, üretken, çevresine katkı sağlayan kişiler olduğu görülmektedir. Ayrıca yaşam doyumunu yüksek olan bireyler sorunlara daha hızlı ve etkili çözümler üretebilir (Kaba, Erol ve Güç, 2018). Bunların yanında yaşam doyumunu yüksek olan bireylerin, yaşam doyumunu düşük bireylere göre akran ve ebeveynleriyle daha olumlu ilişkiler kurduğu, duygusal ve sosyal öz-yeterliklerinin daha fazla olduğu, çevrelerinden daha fazla sosyal destek aldığı ve kabul gördükleri gözlemlenmektedir (Antaramian, 2017; Çivitçi, 2009; Neto, 1993).

Sosyal bilgiler eğitiminin ve dersinin amaçları göz önünde bulundurulduğunda bu dersi seven kişilerin başkalarına yarar sağlama niyeti ile gerçekleştirilen prososyal davranışlar sergileyerek toplumsal sorunların çözümü için inisiyatif aldıkları ve sosyal katılım sağladığı (Cotton Bronk vd., 2009), bu katılımın da yaşam doyumunu artırdığı düşünülmektedir. Altay ve Ekşi (2018) de düşük yaşam doyumuna sahip çocuklarda prososyal davranışların azaldığını, zayıf sosyal etkileşim gibi sosyal problemler ile karşılaşma olasılığının yüksek olduğunu belirtmiştir. Nitekim araştırmalar yaşam doyumunu ile sosyal sorumluluk arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır (Arslan ve Wong, 2022; Chan, Ou ve Reynolds, 2014; Promislo, Giacalone ve Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener ve Cancer, 2013; Valenzuela, Park, Kee, 2009).

Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, sosyal sorumluluk ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiler öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasında yaşam doyumunun aracı rol oynayabileceğini düşündürmektedir. Başka bir deyişle sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarından birisi öğrencileri sosyal sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmek ve aynı zamanda öğrencilerin yaşam doyumuna katkı sağlamaktır. Diğer yandan bireylerin yaşam doyumları ile sosyal sorumlulukları arasında bir ilişkiden söz edilmektedir. Buradan hareketle, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracı rol oynayabileceği düşüncesi doğmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde bireylerin yaşam doyumunu ile sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkinin incelendiği çok sayıda araştırmanın bulunduğu ancak bu araştırmaların büyük çoğunluğunun yetişkinler ile gerçekleştirildiği görülmektedir (Arslan ve Wong, 2022; Caprara ve Steca, 2005; Chan, Ou ve Reynolds, 2014; Lu vd., 2020; Onal vd., 2022; Ouano ve Jasmine Nadja, 2012; Promislo, Giacalone ve Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener ve Cancer, 2013; Zhou vd., 2021). Yetişkinler ile gerçekleştirilen çalışmaların bir bölümü de üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir (Ummet, Ekşi ve Otrrat, 2015; Valenzuela vd., 2009; Van Tongeren vd., 2015; Yelpaze ve Yakar, 2020; Zuffiano, Marti-Vilar ve Lopez-Perez, 2018). Alanyazında sosyal bilgiler dersi ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi açıklayan kuramsal çalışmaların olduğu görülmektedir. (Farman vd., 1978; Sönmez, 2010; Sözer, 1998). Buradan hareketle sosyal bilgiler dersini seven, ilgisini çeken, dolayısıyla derse yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilerin yaşam doyumuna sahip olabileceği söylenebilmektedir. Ancak ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu ve sosyal sorumluluğu arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir araştırmaya rastlanılamamıştır. Benzer şekilde

alanyazında sosyal bilgiler dersi ile sosyal sorumluluk arasındaki ilişkiyi tartışan çalışmaların olmasına karşın, iki değişken arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür (Başer, 2015; Berman, 1990; Berman ve La Farge, 1993; Deveci ve Eryılmaz, 2016, 2018; Faiz, 2020, Morris, Kan ve Morris, 2000; Parker, 2014; Reichert ve Print, 2018; Seçgin ve Yazıcı, 2018). Tüm bu alanyazın incelemeleri sonucunda sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, yaşam doyumu ve sosyal sorumluluk arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir araştırmanın bulunmadığı belirlenmiştir.

Alanyazında ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, sosyal sorumlulukları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin henüz araştırılmamış olması, bu çalışmanın alanyazına katkı getirebileceği düşüncesini oluşturmuştur. Bu araştırmanın sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyini arttırmayı amaçlayan öğretmenlerin, yaşam doyumunun bu ilişkide nasıl bir etkisinin olduğunu anlamasına yardımcı olacağı umulmaktadır. Ayrıca araştırmanın konu ile ilgilenen bilim insanlarına gerçekleştirecekleri araştırmalar için fikir vereceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler oluşturularak test edilmiştir:

- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile sosyal sorumluluğu arasında pozitif yönde ilişki vardır.
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde ilişki vardır.
- Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumu ile sosyal sorumluluğu arasında pozitif yönde ilişki vardır.
- Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu arttırarak sosyal sorumluluk ile pozitif yönde ve dolaylı ilişki gösterir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, araştırmanın bağımsız değişkeni olan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılığı araştırıldığından çalışmada ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Amasya ili merkez ilçesinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen ortaokullarda öğrenim gören toplam 436 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın yedinci sınıf öğrencileri ile birlikte gerçekleştirilmesinin temel nedeni öğrencilerin ilk ve ortaokulda okutulan sosyal bilgiler dersini tamamlamış olmaları, bu ders ile ilgili kazanımlara ulaşmış olduklarının beklenmesidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bağımsız değişkene ilişkin verilerin toplanması amacıyla “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”, bağımlı değişkene ilişkin verilerin toplanması için “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Sosyal Sorumluluk Ölçeği”, aracı değişkene ilişkin verilerin toplanması için ise “Çocuklar İçin Yaşam Doyum Ölçeği” kullanılmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

“Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” olarak Evin Gencel (2006) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek 19 olumlu, 16 olumsuz olmak üzere toplam 35 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Maddelerin faktör yükleri .47 ile .77 arasında değişiklik göstermektedir. 5’li likert tipli olarak geliştirilen ölçek “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” olmak üzere beş seçenek içermektedir. Katılımcıların ölçekten alabilecekleri en düşük puan 35, en yüksek puan ise 175’dir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

“Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”nin geliştirildiği zaman ile araştırmanın gerçekleştirildiği zaman arasında oldukça fazla zaman geçtiği için ölçeğin yapısının doğrulanmasına gereksinim duyulmuştur. Bu gereksinimden hareketle araştırma için elde edilen veriler ile aynı zamanda Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ne ilişkin DFA sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ne İlişkin DFA Sonuçları

Uyum İndeksi	Uyum Ölçütleri		Elde Edilen Değer
	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$	2,201
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.052
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .08$	.051
CFI	$.95 \leq CFI \leq .10$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.909
TLI	$.95 \leq TLI \leq .10$	$.90 \leq TLI \leq .95$	.896

Tablo 1 incelendiğinde uyum indekslerinin kabul edilebilir uyum düzeyinin üzerinde olduğu görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018; Karagöz, 2017; Kline, 2019). Elde edilen bu bulgulara göre “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”nin yapı geçerliliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada 2006 yılında Evin Gencel tarafından geliştirilen ölçeğin, araştırmanın gerçekleştirildiği zamanda da geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı niteliği taşıdığı belirlenmiştir.

Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Sosyal Sorumluluk Ölçeği

Araştırma kapsamında Eryılmaz ve Deveci (2019) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Sosyal Sorumluluk Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, 16 olumlu ve 1 olumsuz olmak üzere toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin faktör yükleri .42 ile .74 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçek yardımlaşma, çevreye duyarlılık, birlikte hareket etme ve sosyal duyarlılık alt boyutlarından oluşmaktadır. Bu araştırmada araştırmanın bağımlı değişkeni sosyal sorumluluk olduğu için öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanlar veri analizinde kullanılmıştır. 4’lü likert tipli olarak geliştirilen ölçek “Her Zaman”, “Genellikle”, “Bazen” ve

“Hiçbir Zaman” olmak üzere dört seçenekten oluşmaktadır. Katılımcıların ölçekten alabilecekleri en düşük puan 17, en yüksek puan ise 68’dir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada da ise Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı yine aynı şekilde .83 olarak bulunmuştur.

Çocuklar İçin Yaşam Doymu Ölçeği

Araştırmada Reichl ve Zumbo (2009) tarafından geliştirilen, Altay ve Ekşi (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuklar İçin Yaşam Doymu Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 5 olumlu madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. 5’li likert tipli olarak geliştirilen ölçekte “Hiç Katılmıyorum”, “Çok Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Biraz Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” olmak üzere beş seçenek bulunmaktadır. Katılımcıların ölçekten alabilecekleri en düşük puan 5, en yüksek puan ise 25’tir. Gerçekleştirilen DFA sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüş ve yapı doğrulanmıştır. Maddelerin faktör yükleri .68 ile .78 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı .83 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2021-2022 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde toplanmıştır. Araştırma için öncelikle veri toplama araçlarını geliştiren araştırmacılardan ölçek kullanım izinleri, sonrasında ise Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu’ndan (18.02.2022-E-30640013-108.01-58433) ve Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden (21.03.2022-E-47613789-44-46131145) gerekli resmi izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın gerçekleştirileceği okullar belirlenmiş ve ölçeklerin uygulanması için okul yönetimi ile görüşülerek veri toplama başlanmıştır. Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları olan ölçekler katılımcıların birbirinden etkilenmesi, katılımcıların olgunlaşması gibi iç geçerliği tehdit eden faktörlerin önüne geçebilmek amacıyla öğrencilere bir seferde uygulanmıştır. Veriler üç farklı sosyoekonomik düzeydeki okuldan toplam dört günde elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada ölçeklerden elde edilen verilerin elektronik ortama aktarılması, kayıp veri analizi, normallik dağılımlarının incelenmesi, değişkenler arasındaki ilişki ve aracılık analizi için SPSS 23 paket programı, sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin yapı geçerliği için ise JAMOVI 2 paket programı kullanılmıştır. Öncelikle veri seti incelenerek kayıp değerler analiz edilmiştir. Bu doğrultuda 32 öğrencinin verileri araştırmadan çıkarılmış ve sonuç olarak 436 öğrencinin verileri analize dâhil edilmiştir. Ayrıca verilerin normallik dağılımları için basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Değişkenlerin ölçümü için elde edilen verilerin normallik dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Değişkenlerin Normallik Dağılımları

Değişkenler	Basıklık	Çarpıklık
Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum	.075	-.651
Sosyal sorumluluk	.553	-.539
Yaşam doymu	-.578	-.464

Tablo 2 incelendiğinde tüm değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olduğu görülmektedir. Bunun yanında verilerin normallik dağılımlarını değerlendirmek için histogram grafikleri incelenmiştir. Histogram grafikleri veri setinin normal dağılım eğrilerine yakın olduğunu göstermiştir. Gerçekleştirilen incelemeler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2014). Verilerin normal dağıldığı belirlendikten sonra değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmış ve basit regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki aracı rolünü incelemek için ise Hayes (2018) tarafından oluşturulmuş Process Makro Model 4 uygulanmıştır. Aracı değişkenin istatistiksel olarak kayda değer olup olmadığı 5000 bootstrap örnekleme ile incelenmiştir. Araştırmada .01 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkiler ile ilgili bulgular ve ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki aracı rolüne ilişkin bulgular sunulmuştur.

Araştırmanın bağımsız, bağımlı ve aracı değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için değişkenler arasında Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki için hesaplanan Pearson Korelasyon Katsayıları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Araştırmanın Bağımsız, Bağımlı ve Aracı Değişkenleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Sonuçlar

Değişkenler	$\bar{X}$	Ss	1	2	3
1. Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum	131	25.2	---		
2. Sosyal sorumluluk	53.8	7.62	.46***	---	
3. Yaşam doyumunu	16.9	5.26	.28***	.29***	---

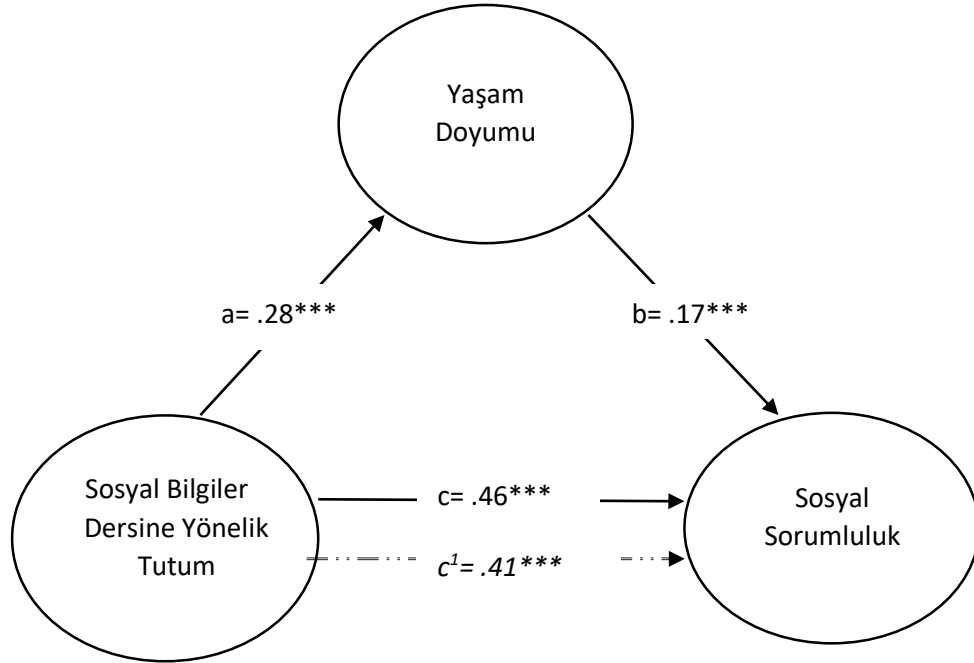
Not: N= 436; *** $p < .001$

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmanın örnekleminde bulunan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının ortalama puanı 131, sosyal sorumluluğa ilişkin ortalama puanı 53.8 ve yaşam doyumuna ilişkin ortalama puanı 16.9 olarak hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki ($r = .46$, $p < .001$) olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın birinci hipotezinin doğrulandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ayrıca araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasında pozitif yönde ve anlamlı ($r = .28$, $p < .001$) bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Buna göre araştırmanın ikinci hipotezinin doğrulandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Son olarak Tablo 3'te görüldüğü üzere sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumları arasında da pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($r = .29$, $p < .001$). Elde edilen bu bulgu araştırmanın üçüncü hipotezinin de doğrulandığını göstermektedir. Özetle araştırmanın bağımsız değişkeni olan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri, bağımlı değişkeni olan sosyal sorumluluk düzeyleri ve aracı değişkeni olan yaşam doyum düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Araştırmada yaşam doyumunun ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında aracılığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları İle Sosyal Sorumluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkide Yaşam Doyumunun Aracılığı

Şekil 1’de görüldüğü üzere ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının, sosyal sorumluluk düzeyi üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($c = .46$, $SH = .01$, $t = 10,99$, $p < .001$). Bunun yanında ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının, yaşam doyumları üzerindeki toplam etkisi de anlamlıdır ($a = .28$, $SH = .009$, $t = 6,23$, $p < .001$). Benzer şekilde ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunun sosyal sorumluluk düzeyi üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($b = .17$, $SH = .06$, $t = 4,11$, $p < .001$). Araştırmanın bağımsız değişkeni olan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile aracı değişkeni olan yaşam doyumunun eş zamanlı olarak araştırmanın bağımlı değişkeni olan öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde; bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişki düzeyinde azalma olduğu, ancak anlamlılık değerinin aynı düzeyde kalmaya devam ettiği belirlenmiştir ($c_1 = .41$, $SH = .01$, $t = 9,54$, $p < .001$). Dolayısıyla araştırmanın dördüncü hipotezinin de doğrulandığı belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumlarının, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında aracı rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada oluşturulan modeldeki değişkenler arasındaki etkiler incelenmiştir. Modelin değişkenler arasındaki etkileri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.*Değişkenler Arasındaki Etkiler*

Etkiler	Etki	SH	p	Bootstrapping %95 güven aralığı	
				Düşük	Yüksek
Dolaylı Etki	.0155	.005	<.001***	.0064	.0272
Doğrudan Etki	.1256	.013	<.001***	.0997	.1515
Toplam Etki	.1411	.128	<.001***	.1159	.1664

Not: N=436, ***p<.001

Tablo 4 incelendiğinde araştırma kapsamında araştırılan modeldeki toplam etki ile doğrudan etki arasında .0155 fark bulunduğu, bu farkın dolaylı etkiyi oluşturduğu görülmektedir. Toplam etki değeri ile doğrudan etki değeri arasında fark, modeldeki aracı değişkenin etkisinden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, modeldeki aracı değişken çıkarıldığında bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki doğrudan etki değeri .1256 iken, aracı değişken dahil edildiğinde toplam etki .1411'e yükselmektedir. Ayrıca gerçekleştirilen bootstrapping işlemine ilişkin düşük ve yüksek güven aralıkları incelendiğinde dolaylı etkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunun, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk düzeyleri arasında kısmi aracılık rolü olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılık rolünün araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş, sonrasında ise aracı değişkenin bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki etkisi belirlenmiştir.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle araştırmanın bu sonucuna göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri artış gösterirken, sosyal sorumluluk düzeyleri de artış göstermektedir. Elde edilen bu sonuç sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin sosyal sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmesini sağlamadaki etkililiğini açıklayan somut bir gösterge olarak kabul edilebilir. Araştırmanın bu sonucunu destekler biçimde birçok araştırmacı sosyal bilgiler dersinin bireylere sosyal sorumluluk bilinci kazandırmada önemli rol oynadığını belirtmiştir (Başer, 2015; Berman, 1990; Berman ve La Farge, 1993; Devci ve Eryılmaz, 2016, 2018; Faiz, 2020, Morris, Kan ve Morris, 2000; Parker, 2014; Reichert ve Print, 2018; Seçgin ve Yazıcı, 2018). Araştırmanın bu sonucu sosyal bilgiler dersinin sosyal sorumluluk sahibi bireyler yetişmesinde etkili bir ders olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada aynı zamanda ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları artarken, yaşam doyum düzeyleri de artmaktadır. Farman, Natriello ve Dornbusch (1978) tarafından gerçekleştirilen araştırmada lise öğrencilerinin gelecekte mutlu bir kariyer sahibi olmalarında sosyal bilgiler dersinin önemli olduğu görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde Sözer (1998) ve Sönmez (2010) sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birinin öğrencileri mutlu bireyler olarak yetiştirerek kendilerine ve çevrelerine yararlı kimseler olmalarına katkı sağlamak olduğunu belirtmiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuçtan ve alanyazındaki bilgiler doğrultusunda

sosyal bilgiler dersinin çocukların mutlu bireyler olarak yetişmesini sağladığı ve böylece öğrencilerin yaşam doyumu seviyelerini arttırdığı söylenebilir.

Ayrıca araştırmada ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumları ile sosyal sorumlulukları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucuna göre yaşam doyumu yüksek olan ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bu sonucunu destekleyen araştırmalar bulunmakla birlikte (Arslan ve Wong, 2022; Chan, Ou ve Reynolds, 2014; Promislo, Giacalone ve Welch, 2012; Sarotar-Zizek, Milfener ve Cancer, 2013; Ummet, Ekşi ve Otrat, 2015; Valenzuela, Park, Kee, 2009), yaşam doyumunun sosyal sorumluluğu yordadığını belirten çok sayıda araştırma olduğu görülmektedir (Caprara ve Steca, 2005; Lu vd., 2020; Onal vd., 2022; Ouano ve Jasmine Nadja, 2012; Van Tongeren vd., 2015, Yelpeze ve Yakar, 2020; Zhou vd., 2021; Zuffiano, Marti-Vilar ve Lopez-Perez, 2018). Araştırmanın bu sonucu ve alanyazındaki araştırmalar sosyal sorumluluk ile yaşam doyumu arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koymakla birlikte hangi değişkenin diğerini daha fazla yordadığı konusunda güçlü açıklamalar yapabilmeyi sınırlandırmaktadır. Ayrıca alanyazındaki araştırmalar sonucunda görülen sosyal sorumluluk ile yaşam doyumu değişkenleri arasındaki karşılıklı ilişki, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri ile yaşam doyumları arasında sosyal sorumluluğun aracı rol oynayabileceği düşüncesini de akla getirmektedir.

Araştırma kapsamında yaşam doyumunun öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasında aracı rol oynadığı belirlenmiştir. Ancak değişkenler arasındaki etkilere ilişkin veriler incelendiğinde yaşam doyumunun ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumlulukları arasında kısmi aracılık rolünün olduğu görülmektedir. Yaşam doyumunun araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasındaki kısmi aracılık rolü, bu değişkeni önemsiz yapmamakla birlikte sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ile sosyal sorumluluk arasında daha güçlü aracı değişkenlerin olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri arttırılmaya çalışılarak, öğrencilerinin hem yaşam doyumlarının artması hem de bunun bir doğal sonucu olarak sorumluluk düzeylerinin artması sağlanabilir.
- Sosyal sorumluluğun öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkideki aracılık rolü araştırılabilir.
- Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile sosyal sorumluluk arasında farklı değişkenlerin aracılık rolü incelenebilir.
- Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, sosyal sorumluluk ve yaşam doyumu ile birlikte farklı değişkenleri de işe koşarak daha ileri düzeyde modellemeler yapılabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan (18.02.2022-E-30640013-108.01-58433) etik izin alınmıştır. Ayrıca Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (21.03.2022-E-47613789-44-46131145) araştırma izni alınmıştır.

Kaynakça/References

- Akbay, L. (2019). İlişkisel araştırmalar. S. şen & i. Yıldırım (Eds.), *Eđitimde araştırma yöntemleri* (s.117-135). Nobel Yayıncılık.
- Altay, D. & Ekşi H. (2018, 25-27 Ekim). *Çocuklar için yaşam doyumunu ölçęđi geçerlik ve güvenilirlik çalışması* [Sempozyum Sunumu]. 5. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu, İstanbul, Türkiye. https://www.asoscongress.com/2018istanbul/Sosyal_Beseri_idariBilimler/tammetin.php.
- Antaramian, S. (2017). The importance of very high life satisfaction for students' academic success. *Cogent Education*, 4(1), 1-10. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2017.1307622>.
- Arslan, G. & Wong, P. T. P (2022). Measuring personal and social responsibility: An existential positive psychology approach. *Journal of Happiness and Health*, 2(1), 1-11. <https://doi.org/10.47602/johah.v2i1.5>.
- Başer, E. H. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye.
- Berman, S. (1990). Educating for social responsibility. *Educational Leadership*, 43, 75-80.
- Berman, S. & La Farge, P. (1993). *Promising practices in teaching social responsibility*. State University of New York Press.
- Berson, M. J. (2000). Rethinking research and pedagogy in the social studies: The creation of caring connections through technology and advocacy. *Theory & Research in Social Education*, 28(1), 121-131.
- Büyüköztürk, ř. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 19. Baskı). Pegem Akademi.
- Caprara, G. V. & Steca, P. (2005). Self-efficacy beliefs as determinants of prosocial behaviorconductive to life satisfaction across ages. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 24(2), 191-217. <https://doi.org/10.1521/jscp.24.2.191.62271>.
- Chan, W. Y., Ou, S.R. & Reynolds, A. J. (2014). Adolescents civic engagement and adult outcomes: An examination among urban racial minorities. *Journal of Youth and Adolescents*, 43, 1829-1843. <https://doi.org/10.1007/s10964-014-0136-5>.
- Cotton Bronk, K., Hill, P. L., Lapsley, D. K., Talib, T. L. & Finch, H. (2009). Purpose, hope, and life satisfaction in three age groups. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), 500-510. <https://doi.org/10.1080/17439760903271439>.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludađ Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Çokluk, Ö., şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, ř. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Dağlı, A. & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçęđinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Deveci, H. & Eryılmaz, Ö. (2016). Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk projesine katılımlarına ilişkin görüşleri: Let's do it! Türkiye Örneđi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(25), 163-185.

- quality of life during the COVID-19 pandemic. *Educational Gerontology*, 48(7), 331-343. <https://doi.org/10.1080/03601277.2022.2040206>.
- Ouano, J. A. & Jasmine Nadja, P. (2012). Social goals of Filipino adolescents: Do they contribute to student life satisfaction? *International Journal of Research Studies in Psychology*, 1(3), 43-51.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşam disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 2-30). Pegem Akademi.
- Parker, W. (2014). *Social studies in elementary education*. Pearson.
- Pavot, W. & Diener, E. (2008). The satisfaction with life scale and the emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 3(2), 137-152.
- Promislo, M. D., Giacalone, R. A. & Welch, J. (2012). Consequences of concern: Ethics, social responsibility, and well-being. *Business Ethics: A European Review*, 21(2), 209-219.
- Reichert, F. & Print, M. (2018). Civic participation of high school students: the effect of civic learning in school. *Educational Review*, 70(3), 318-341. <https://doi.org/10.1080/00131911.2017.1316239>.
- Rojas, M. (2006). Life satisfaction and satisfaction in domains of life: Is it simple relationship? *Journal of Happiness Studies*, 7, 467-497.
- Sarotar-Zizek, S., Milfelner, B. & Cancer, V. (2013). Measurement of employees subjective well-being as an aim of social responsibility. *Systematic Practice and action research*, 26(6), 549-560.
- Seçgin, F. & Yazıcı, F. (2018). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kontrol odakları ve küresel sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(8), 1267-1292. <https://doi.org/10.26466/opus.436414>.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 17-39). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ummet, D., Ekşi, H. & Otrar, M. (2015). Altruism among university students: A study of transactional analysis ego states and life satisfaction. *Anthropologist*, 20(3), 625-635. <https://doi.org/10.1080/09720073.2015.11891766>.
- Valenzuela, S., Park, N. & Kee, K. F. (2009). Is there social capital in a social network site?: Facebook use and college students' life satisfaction, trust, and participation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 875-901.
- Van Tongeren, D. R., Green, J. D., Davis, D. E., Hook, J. N. & Hulseley, T. L. (2015). Prosociality enhances meaning in life. *The Journal of Positive Psychology*, 11(3), 225-236. <https://doi.org/10.1080/17439760.2015.1048814>.
- Yelpaze, İ. & Yakar, L. (2020). The relationship between altruism and life satisfaction: Mediator role of cognitive flexibility. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49(1), 142-162. <https://doi.org/10.14812/cufej.628825>.
- Zhou, Z., Shek, D.T.L., Zhu, X. & Lin, L. (2021). The influence of moral character attributes on adolescent life satisfaction: The mediating role of responsible behavior. *Child Indicators Research*, 14, 1293-1313. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09797-7>.
- Zuffiano, A., Marti-Vilar, M. & Lopez-Perez, B. (2018). Prosociality and life satisfaction: A diary investigation among Spanish university students. *Personality and Individual Differences*, 123, 17-20. <https://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.042>.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi Önder ERYILMAZ
onder.eryilmaz@amasya.edu.tr

Prof. Dr. Handan DEVECİ
hanil@anadolu.edu.tr